

JAZYK AKO NÁSTROJ DIALÓGU

Silvia Vertanová

Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

Gómez Pablos, Beatriz. *Teoría y práctica de la expresión e interacción orales en ELE (Nivel B1-B2)*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2021. 236 s. ISBN 978-80-223-5165-2.

Oblasť vzdelávania bola v tzv. covidovom období postavená pred novú výzvu, ktorú reprezentovalo predovšetkým nahradenie priamej kontaktnej výučby. V rámci jazykového vzdelávania, ktoré sa v mnohom opiera o prirodzenú ľudskú interakciu, zostávala výučba bez priameho kontaktu zúčastnených (resp. v inom formáte a prostredníctvom iných kanálov) oklieštená o množstvo paralingválnych prvkov, ktoré ľudskú komunikáciu v bežnom živote spoluvytvárajú. Neprekvapuje preto, že v danom období, ako konštatujú viacerí psychológovia, značne utrpeli o. i. práve komunikačné schopnosti detí a mládeže. V prípade cudzojazyčného vzdelávania sa negatívny dopad absencie prirodzeného kontaktu na komunikačné schopnosti prejavil azda ešte zreteľnejšie než v materinskom jazyku.

Toto náročné obdobie sa docentka španielskeho jazyka na Pedagogickej fakulte UK Beatriz Gómezová podujala využiť na prípravu cenného manuálu, ktorý má učiteľom (študentom, žiakom a ostatným záujemcom) pomôcť rozvíjať rečové schopnosti v španielskom jazyku. S vhodným načasovaním – po niekoľkosemestrálnej absencii priamej jazykovej interakcie na našich univerzitách – tak vyšla publikácia, ktorej cieľom je podporiť rozvoj elokvencie a komunikatívnych schopností v španielčine, no s inšpiratívnym nábojom aj pre výučbu v iných cudzích jazykoch. Autorka sa opiera o bohatú odbornú spisbu z danej oblasti, ktorú spracúva a komentuje z pohľadu svojej už dve dekády trvajúcej praxe vysokoškolskej pedagogičky.

Publikácia sa skladá z dvoch vyvážených častí: teoretickej a praktickej. Prvá časť sa venuje teoretickému uchopeniu jazykového vzdelávania v oblasti orálnej komunikácie, tak ako ju upravuje Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, vychádzajúci práve z komunikačného prístupu k jazykovému vzdelávaniu.

Autorka sa v jej prvej podkapitole podujala stručne oboznámiť čitateľov s hlavnými bodmi obsahu tohto (dnes už pomerne rozsiahleho) dokumentu, poukazujúc na priestor, ktorý dokument napriek dlhotrvajúcej existencii a rozsahu naďalej poskytuje pre vlastnú interpretáciu svojich užívateľov, keďže sa v niektorých častiach jeho odporúčania opakujú, prekrývajú, príp. nie sú v ňom dostatočne precizované niektoré používané termíny.

Rámec tradične upravoval štyri základné rozvíjané jazykové schopnosti, na ktoré sa malo orientovať jazykové vzdelávanie: auditívne a vizuálne pochopenie textu (na strane pasívneho porozumenia) a orálny a písomný prejav (ako aktívne používanie jazyka). Novšia verzia Rámca je rozšírená o ďalšie jazykové kompetencie: interakčné a mediačné schopnosti (inými slovami schopnosť viesť v danom jazyku dialogickú komunikáciu a dokázať z neho preložiť či pretlmočiť text do rodného jazyka). Publikácia popisuje rozvoj jednotlivých schopností graduálne v rámci jednotlivých úrovní stupňov A až C.

Považujeme sa potrebné, aj vzhľadom na podobné skúsenosti z vlastnej praxe, vyzdvihnúť kritické postrehy autorky v súvislosti s niektorými odporúčaniami, vychádzajúcimi z komunikačného prístupu k jazykovému vzdelávaniu. Autorka veľmi správne poukazuje na to, že nemožno z jazykového (a domnievame sa, že ani zo žiadneho iného) vzdelávania schematicky vylúčiť učenie sa späť, ktorého cieľom nemá byť „verklíkovanie“ naučeného textu, lež možnosť premýšľať nad v pamäti uloženými informáciami za účelom rozvoja schopnosti „prerozprávať“ text vlastnými slovami. V tejto súvislosti preto autorka akcentuje samostatný verbálny prejav bez opory v písomnom materiáli. Domnievame sa, že tento pedagogický prístup veľmi vhodne anticipuje prípravu na úroveň, ktorá je nadstavbová aj v rámci materinského jazyka, a tou je úroveň rétorická. (Autorka sa tejto téme stručne venuje v prvej prílohe k prvej časti svojej publikácie.)

Druhá podkapitola prvej časti je venovaná niektorým vybraným aspektom orálneho prejavu a interakcie: výslovnosti, bezprostrednosti a spontánnosti, alternancii (poradia komunikujúcich vrátane fatickej funkcie, t. j. udržiavania komunikácie), štandardnému jazyku a neverbálnemu jazyku; tretia podkapitola sa venuje konkrétnym nárokom a ťažkostiam, s ktorými sa v rámci štúdia cudzieho jazyka žiaci i učitelia stretávajú. Táto podkapitola obsahuje aj praktické odporúčania pre pedagogickú prax pri výbere materiálov a tém, ako aj návody na evaluáciu výkonov študentov. Za treťou podkapitolou prvej časti nasledujú prílohy, ktoré okrem stručnej teórie antickej rétoriky obsahujú aj odporúčaniam pre vystupovanie na verejnosti, pasáž venovanú textovým markerom (časťiciam štruktúrujúcim prejav), 40 tém vhodných pre inšpiráciu samostatného prejavu, znovu odporúčania na evaluáciu orálneho prejavu študenta a napokon opis podmienok na zloženie skúšky ELE v oblasti ústneho prejavu a interakcie v španielskom jazyku v rámci Cervantesovho inštitútu.

Praktická časť pozostáva z výberu 38 textov, ktoré možno pre dané vzdelávacie ciele využiť a ktoré spája niekoľko charakteristík: sú tematicky rôznorodé, dostatočne stručné (200 – 500 slov), písané publicistickým štýlom, vhodné pre úroveň B1 – B2, poskytujú možnosť formulovať v súvislosti s ich obsahom potrebné otázky (kto, čo, kedy, kde, prečo a ako), no predovšetkým – čo treba osobitne oceniť – všetky boli v praxi odskúšané na slovenských študentoch. Ďalším bonusom pre kolegov je za každým textom rad možných cvičení, založených na práci so slovnou zásobou a jej rozširovanie prostredníctvom hľadania synonym/antoným, tvorby kolokácií s vybranými slovíčkami a i. Publikáciu uzatvára úctyhodný zoznam odbornej literatúry, kde pedagógovia (nielen španielskeho jazyka) celkom iste nájdu ďalšiu vhodnú inšpiráciu.

doc. Mgr. Silvia Vertanová, PhD.
Katedra romanistiky
Filozofická fakulta
Univerzity Komenského v Bratislave
Gondova 2
811 02 Bratislava